

کتابخانه
۲۰۵۷۲۷۴

تاریخ مؤتلفه اسلامی

از قیام ۱۵ خرداد تا آغاز جنگ تحمیلی

مؤلفان:

دکتر حسین کاظمی

عضو هیأت علمی دانشگاه مازندران

دکتر محمد حسن وقتبیر

پژوهشگر پژوهشگاه تاریخ معاصر

دکتر یعقوب تابش

استاد یار دانشگاه حکیم سبزواری

سرشناسه	: کاظمی، حسین، ۱۳۳۷ -
عنوان و نام پدیدآور	: تاریخ مؤتلفه اسلامی: از قیام ۱۵ خرداد تا آغاز جنگ تحمیلی / حسین کاظمی، محمدحسن پورقنبر، یعقوب تابش.
مشخصات نشر	: بابل: نشر مبعث، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۳۲ ص.
شابک	: 978-600-5356-95-3
وضعیت فهرست	: فیبا
ویسی	
موضوع	: جمعیت مؤتلفه اسلامی
موضوع	: جمعیت فدائیان اسلام
موضوع	: جنبش‌های اسلامی -- ایران
موضوع	: Islamic movements -- Iran*
موضوع	: ایران -- تاریخ -- جمهوری اسلامی، ۱۳۵۸ -- جناح‌های سیاسی
موضوع	: Iran -- History -- Islamic Republic, 1979 -- Political wings
موضوع	: پورقنبر، محمدحسن، ۱۳۴۳ -
شناسه افزوده	: تابش، یعقوب، ۱۳۵۶ -
شنا، افزوده	: DSR1523/5
بندد مگره	: ۹۵۵/۰۸۲۲۰۲۵۲
رده ب دیویی	: ۵۶۹۲۵۷۲
نمده کتابشناسه	
بلی	

انتشارات مبعث

عنوان: تاریخ مؤتلفه اسلامی

مؤلف: دکتر حسین کاظمی - دکتر محمدحسن پورقنبر - دکتر یعقوب تابش

ناشر: انتشارات مبعث

نوبت چاپ: اول بهار ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰۰

تعداد صفحه: ۱۴۴

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۵۶-۹۵-۳

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

آدرس ناشر: مازندران، بابل، میدان آستانه امامزاده قاسم(ع) ساختمان نوین طبقه دوم تلفن فکس ۰۱۱-۳۲۲۰۳۰۱۶ همراه

۰۹۱۱۳۱۰۵۴۲۹ پست الکترونیکی ناشر: abdolahi_mabas@yahoo.com

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۶
فصل اول: چگونگی شکل‌گیری.....	۸
فصل دو: زمینه‌های شکل‌گیری.....	۱۵
۲-۱-سی.....	۱۵
۲-۱-۲- - شور روایت در عرصه سیاست.....	۱۵
۲-۱-۲- کاهش نسبی اختراق سیاسی در ایران مابین سالهای ۱۳۳۹-۱۳۴۲ش.....	۱۷
۲-۲- فرهنگی- مذهبی.....	۱۸
۳-۲- اقتصادی- اجتماعی.....	۲۰
فصل سوم: ماهیت فکری و اجتماعی.....	۲۶
فصل چهارم: تشکیلات سازمانی.....	۳۵
۱-۴- شورای روحانیت.....	۳۹
۲-۴- شاخه نظامی.....	۴۱
فصل پنجم: حوزه فعالیت در داخل و خارج از ایران.....	۴۷
۱-۵- داخل ایران.....	۴۷
۲-۵- خارج از ایران.....	۵۰
فصل ششم: هیات‌های متولفه و فداییان اسلام.....	۵۲
۱-۶- رابطه فداییان و متولفه با مراجع دینی عصر خود.....	۵۳
۲-۶- حضور روحانیون نوگرا و آشنا به علوم جدید در متولفه.....	۵۴

۵۵	۳-۶- ضعف تمایلات مسلحانه در میان مؤتلفه و تقابل آن با فداییان اسلام
۵۶	۴-۶- همگونی سیاسی اعضای فداییان و تقابل آن با مؤتلفه
۵۷	فصل هفتم: عملکرد مؤتلفه از تاسیس تا وقوع انقلاب اسلامی
۵۷	۱-۷- تکاپوهای سیاسی- نظامی
۵۷	۱-۱-۷- از ماجرای انجمن‌های ایالتی تا قتل منصور (آبان ۱۳۴۱- بهمن ۱۳۴۳)
۶۴	۲-۷- قتل حسین علی منصور
۶۴	۱-۷- زمینه‌ها و دلایل ترور
۷۰	۲-۲-۷- عوامل
۷۳	۳-۲-۷- عوامل سیاسی ترور
۷۵	۴-۲-۷- پیامدهای ترور
۷۷	۳-۷- بعد از ترور منصور تا پیروزی انقلاب
۸۴	فصل هشتم: تکاپوهای فرهنگی- اجتماعی
۸۴	۱-۸- جلسات آموزش فکری
۸۶	۲-۸- تولیدات فرهنگی (نشریات، کتب...)
۸۸	۳-۸- تأسیس مراکز فرهنگی و رفاهی
۹۱	۴-۸- کمک‌های خیریه و مساعدت‌های مالی
۹۲	۵-۸- فعالیت‌های فرهنگی در زندان
۹۴	فصل نهم: روابط مؤتلفه با گروه‌ها و احزاب دیگر
۹۴	۱-۹- روحانیون
۹۷	۱-۱-۹- امام خمینی(ره)
۹۹	۲-۱-۹- آیت‌الله شریعتمداری
۱۰۰	۳-۱-۹- آیت الله میلانی

۹-۲- نهضت آزادی ایران.....	۱۰۲
۹-۳- سازمان مجاهدین خلق (منافقین).....	۱۰۷
۹-۴- حزب زحمت کشان ملت ایران.....	۱۱۲
۹-۵- گروه های چریکی.....	۱۱۳
فصل دهم: مؤتلفه بعد از انقلاب اسلامی.....	۱۱۵
۱۰-۱- ادغام در حزب جمهوری اسلامی.....	۱۱۵
۱۰-۲- تابوهای امنیتی و اطلاعاتی.....	۱۱۸
۱۰-۳- فعالیتهای نامی و سنگی.....	۱۲۰
۱۰-۴- عملکرد سیاسی.....	۱۲۱
۱۰-۵- اقدامات اجتماعی- اقتصادی.....	۱۲۷
نتیجه.....	۱۲۹
فهرست منابع.....	۱۳۲

باسمه تعالی

مقدمه

با کاهش نسبی فشار استبداد و اختناق از سوی حکومت پهلوی در آغاز دهه ۱۳۴۰ ش، حیات سیاسی ایران بعد از تقریباً یک دهه سکون، رونقی دوباره گرفت که یکی از نمودهای مهم آن، تکاپوی قابل توجه جریان‌های مخالف حکومت پهلوی، به استثناء جریان کمونیست و چپ‌گرا، بود. در این میان، یکی از گروه‌هایی که به‌طور جدی با رویکردی انتقادی وارد عرصه سیاست ایران گردید، و به مخالفت با رژیم سلطنتی پهلوی پرداخت، روحانیون شیعه بودند. در پی حضور آنان در عرصه مبارزه سیاسی، برخی از گروه‌های مذهبی طایفه‌دار آنان که متمایل به فعالیت در این عرصه بودند نیز وارد صحنه شده و به تکاپوی سیاسی در این زمینه ترغیب گردید...

هیات‌های مؤتلفه اسلامی، یک گروه سیاسی-مذهبی بود که در ابتدای کار، هیات‌های مذهبی مرکز و جنوب شهر تهران را در بر می‌گرفت. در واقع، این گروه ائتلافی از هیات‌های مذهبی متعددی بود که برخی از آن‌ها پیشتر یعنی قبل از ورود روحانیون به عرصه مبارزه سیاسی در آغاز دهه چهل، هر کدام، به یکی از احزاب سیاسی مهم ایران در آن برهه زمانی، گرایشانی، البته به چندان قوی، داشتند. اما بعد از حضور روحانیون در عرصه سیاست، به‌خصوص امام خمینی(ره)، در سال ۱۳۴۲ ش با یکدیگر مؤتلف شده و به طور قاطع، شروع به فعالیت سیاسی نمودند.

با ترور حسن‌علی منصور، نخست وزیر وقت ایران در بهمن ۱۳۴۳ ش به واسطه برخی از اعضای مؤتلفه، تشکیلات سازمانی این گروه، فرو پاشید، چرا که برخی اعضای آن، روانه زندان شدند، بعضی دیگر، از فعالیت‌های سیاسی کناره‌گیری کردند و فقط تعدادی از آنان، به‌صورت پراکنده و محدود، به فعالیت مبارزاتی خود ادامه دادند، تا اینکه در یک سال منتهی به انقلاب، مجدداً انسجام نسبی خود را بدست آوردند، و در کنار روحانیون مبارزه سیاسی را پی گرفتند. آنها در سال‌های نخستین بعد از انقلاب نیز نقش مهمی در همراهی با روحانیت و امام خمینی(ره) داشتند و البته نه با عنوان گروه مؤتلفه، بلکه در قالب

حزب جمهوری اسلامی، در ساختار حکومت جدید، در راستای تثبیت نظام جمهوری اسلامی، تلاش فراوانی از خود نشان دادند.

در این کتاب، درصدد هستیم با یک تحقیق جامع، دقیق و علمی در مورد هیأت‌های مؤتلفه اسلامی طی دوره زمانی مورد نظر یعنی سال‌های دهه چهل و پنجاه شمسی، بتوانیم به گوشه‌هایی از تاریخ انقلاب اسلامی ایران که یکی از مهمترین حوادث سیاسی نیمه دوم قرن بیستم میلادی در سطح جهان بوده است، پی ببریم. اهمیت بررسی این موضوع یعنی شکل‌گیری مؤتلفه و فعالیت‌های آن در دوره ی قبل از سقوط رژیم سلطنت پهلوی و سال‌های پُرچالش نخستین انقلاب اسلامی، به عنوان یک گروه سیاسی- مذهبی شدیداً مذهب‌گرا، هنگامی که بر سر استاز می‌نماید که به یاد بیاوریم، انقلاب ۱۳۵۷ شمسی در ایران و منازعات سیاسی سال‌های ابتدایی پس از آن، که مقارن اواخر دهه پنجاه شمسی محسوب می‌شود، منجر به ظهور و سپس استحکام پایه‌های اولیه حکومتی (جمهوری اسلامی) در تاریخ جدید در سطح جهان گردید، حکومتی که بعد از چهار دهه، همچنان با جا و بادوام بوده است.